

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ І ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ
ДИСЦИПЛІН**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ
ПЕРСОНАЛУ АПАРАТУ СУДУ»**

Студента 2 курсу ММЮД групи

Освітньої програми Менеджмент в юридичній діяльності

Спеціальності 073 Менеджмент

Галузі знань 07 Управління та адміністрування

Ступеня вищої освіти магістр

Кривенкова Максима Олександровича

Науковий керівник: к.е.н., доц. Самборська О.Ю.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____

(підпис) (ініціали та прізвище)

Члени комісії _____

(підпис) (ініціали та прізвище)

_____ (підпис) (ініціали та прізвище)

_____ (підпис) (ініціали та прізвище)

Вінниця 2023

АНОТАЦІЯ

Кривенков Максим Олександрович

Тема: «Формування правової та організаційної культури персоналу апарату суду», спеціальність 073 Менеджмент.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла

Коцюбинського, м. Вінниця, 2023 р.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз чинного законодавства та практики його реалізації та визначення практичних аспектів формування правової та організаційної культури в апараті суду, надання відповідних пропозиції та рекомендації щодо її удосконалення.

Вирішення фундаментальної проблеми судової реформи, спрямованої на становлення та зміцнення судової влади, забезпечення незалежного та компетентного здійснення правосуддя, здатного захистити права та законні інтереси учасників судового процесу, неодмінно пов'язане з особистістю не тільки самого судді але і працівників апарату суду. Апарат суду - це важлива складова суду як державного органу, що здійснює організаційне забезпечення діяльності суддів, судів та судової влади в цілому, а також система штатних одиниць, наділених відповідними адміністративно-організаційними та розпорядчими повноваженнями згідно із затвердженою організаційною структурою, передбаченою чинним законодавством. В Україні відбувається перерозподіл функцій державного управління та пошук оптимальної структури управління. Створення нової адміністративної системи нерозривно пов'язане з реформою державної служби, оскільки завдання і функції держави виконують державні службовці. Від них значною мірою залежить хід реформ, боротьба з корупцією та захист прав і свобод людини і громадянина, гарантованих Конституцією України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: Суд. апарат суду, персонал, судово-правова свідомість, судова система, реформа, правова культура, поняття та елементи організаційної культури, зарубіжний досвід.

ANNOTATION

Maxim Oleksandrovych Kryvenkov

Topic: "Formation of legal and organizational culture of court staff", specialty 073 Management. Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskyi, Vinnytsia, 2023

The purpose of the qualification work is to analyze the current legislation and the practice of its implementation and to determine the practical aspects of the formation of legal and organizational culture in the court apparatus, to provide relevant proposals and recommendations for its improvement.

Solving the fundamental problem of judicial reform, aimed at establishing and strengthening the judicial power, ensuring independent and competent administration of justice, capable of protecting the rights and legitimate interests of the participants in the judicial process, is necessarily related to the personality of not only the judge himself, but also the employees of the court apparatus. The court apparatus is an important component of the court as a state body that provides organizational support for the activities of judges, courts, and the judiciary as a whole, as well as a system of staff units endowed with appropriate administrative and organizational and managerial powers in accordance with the approved organizational structure provided for by current legislation. In Ukraine, there is a redistribution of public administration functions and the search for an optimal management structure. The creation of a new administrative system is inextricably linked to the reform of the civil service, since the tasks and functions of the state are performed by civil servants. The course of reforms, the fight against corruption, and the protection of human and citizen rights and freedoms, guaranteed by the Constitution of Ukraine, largely depend on them.

KEY WORDS: Court. court apparatus, personnel, legal consciousness, judicial system, reform, legal culture, concepts and elements of organizational culture, foreign experience.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ В АПАРАТІ СУДУ.....	8
1.1 Історико-правовий аналіз розвитку та становлення правової культури персоналу апарату суду.....	8
1.2 Особливості апарату суду як суб'єкта правових відносин	17
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В СУДОВОМУ АПАРАТІ у ВІННИЦЬКОМУ МІСЬКОМУ СУДІ.....	22
2.1 Поняття та елементи правової культури.....	22
2.2 Поняття та елементи організаційної культури.....	31
2.3 Система правової культури та правова субкультура в судовому апараті	36
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В СУДОВОМУ АПАРАТІ у ВІННИЦЬКОМУ МІСЬКОМУ СУДІ.....	49
3.1 Нормативні засоби впливу на рівень правової культури працівників апарату суду.....	49
3.2 Вдосконалення законодавства яке регламентує культуру персоналу апарату суду, зарубіжний досвід	58
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний стан розвитку та функціонування правових і соціальних інститутів держави характеризується трансформаційними процесами, що впливають на формування судово-правової свідомості та, відповідно, на здійснення правосуддя. Судова система України реформується в рамках захисту прав і свобод людини і громадянина, що призводить до формування нової правової думки про визнання працівників апарату та суддів компетентними професіоналами з глибокими знаннями права та високими морально-етичними якостями. Суспільство переживає особливий етап свого розвитку та функціонування, який вимагає переосмислення ціннісно-світоглядних критеріїв правосвідомості суддів та конкретизації суддівського розсуду.

Вирішення фундаментальної проблеми судової реформи, спрямованої на становлення та зміцнення судової влади, забезпечення незалежного та компетентного здійснення правосуддя, здатного захистити права та законні інтереси учасників судового процесу, неодмінно пов'язане з особистістю не тільки самого судді але і працівників апарату суду. Той факт, що рішення приймаються від імені держави, характеризує рівень соціальної значущості діяльності службовців у сфері застосування права.

Проблематика професійної та організаційної культури тією чи іншою мірою була предметом розгляду у роботах окремих вчених, зокрема таких як: *А. В. Бондаренко, Л. М. Герасіна, С. О. Гладкий, Ю. М. Грошевий, А. В. Званчук, О. О. Золотар, І. А. Ільїн, Ю. Ю. Калиновський та інших.*

Мета та завдання дослідження. Головна мета дослідження полягає у тому щоб на основі аналізу чинного законодавства та практики його реалізації визначити практичні аспекти формування правової та організаційної культури в апараті суду, надати відповідні пропозиції та рекомендації щодо її удосконалення. Для досягнення поставленої мети в дослідженні необхідно вирішити такі основні **завдання:**

- Провести історико-правовий аналіз розвитку та становлення правової культури персоналу апарату суду;
- З'ясувати поняття та елементи правової культури;
- Визначити систему правової культури в судовому апараті: поняття та класифікація;
- Надати характеристику поняття та елементи організаційної культури;
- Визначити сучасний стан правової культури працівників апарату суду;
- Провести аналіз нормативних засобів впливу на рівень правової культури працівників апарату суду в Україні.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, в яких формується права культура суспільства, складовою частиною якої є права та організаційна культура працівників апарату суду.

Предметом дослідження є аспекти формування правової та організаційної культури в апараті суду.

Інформаційною базою для проведення дослідження стали матеріали статистичної звітності Вінницького міського суду, літературні джерела, матеріали наукових конференцій і семінарів з питань поліпшення системи мотивації та стимулювання праці у сільськогосподарському підприємстві.

Методи дослідження. Наукова обґрунтованість сформульованих висновків визначається широкою сукупністю методів наукового пізнання. Дослідження побудоване на основі принципу методологічного плюралізму як найважливішої передумови одержання достовірного знання, а також на таких принципах, як принцип історизму, принцип об'єктивності та конкретності, принцип єдності предмета та методу вивчення. У роботі використовувалися загальні методи наукового пізнання і спеціальні методи юридичної науки. Із загальних методів наукового пізнання в роботі застосовано, зокрема, діалектичний, історичний, логічний, системно-структурний методи.

Апробація результатів дослідження. Тематика дослідження обговорювалася на засіданні кафедри фундаментальних і приватно правових дисциплін Вінницького державного педагогічного університеті імені

Михайла Коцюбинського. Було апробовано матеріали дослідження на засіданні II Всеукраїнської науково практичної конференції «Забезпечення прав людини: національний і міжнародний виміри» (м.Вінниця, 09.12.2022 року), зокрема було опубліковано тези «Правова культура персоналу». Також взято участь у роботі науково-практичної конференції «Проблеми інформаційно-правового забезпечення децентралізації державної влади та цифрової трансформації в Україні» (м. Вінниця, 2023 року), було опубліковано тези «Формування правової культури апарату суду як чинник розвитку публічної влади».

Структура та обсяг дипломної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів (з підрозділами), висновків, та списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи – 77 сторінки.

ВИСНОВКИ

Отже, проведений під час дослідження аналіз дає підстави вважати, що здійснено узагальнення дослідження правової та організаційної культури працівників апарату суду в умовах сьогодення.

Вивчивши значну кількість наукових праць, отримані результати підтвердили цілі та завдання і дозволили сформулювати низку висновків, які мають як теоретичне, так і практичне значення.

Вивчення джерел права в різні періоди української державно-правової історії дозволяє виокремити роки становлення апаратів судів у нашій країні. Переломним моментом у цьому процесі є встановлення радянського контролю над територією України та проголошення незалежності України у 1991 році. З огляду на це, ми виділяємо три основні періоди становлення місцевих судів: Дорадянський період, радянський період та сучасний період.

Правова культура не залежить від права (під правом у цьому контексті розуміється насамперед юриспруденція). Жоден закон не може підняти її рівень, проголошуючи певні норми. Правова культура не виникає з документів, а визначається самим життям. Процес її становлення характеризується формуванням певних культурних і правових цінностей, які формуються під впливом часових і просторових реалій конкретної країни.

Правова культура певного суспільства певною мірою узагальнює конкретні цінності, формуючи «перелік цінностей», який потім визначається правовими документами.

Таким чином, на основі проведеного дослідження, визначено, що на практиці існує тісний взаємозв'язок між правом держави та її правовою культурою. Вони органічно пов'язані між собою і складають основу демократичного громадянського суспільства, яке в свою чергу є проявом наявності правової культури так і держави. Системні складові правової

культури, зокрема духовні, моральні та правові цінності спрямовані на досягнення сталого розвитку правової дійсності.

Складність і багатогранність організаційної культури як економічної категорії є причиною існування великого числа її визначень. Вважаємо, що всі існуючі визначення цієї категорії можна об'єднати у такі три групи: 1) атрибутивні; 2) феноменологічні; 3) структурні. На основі аналізу змісту поняття «організаційна культура» нами було запропоноване власне визначення.

Як ми бачимо існує тільки формальний характер взаємодії працівників суду, ідентично і щодо визначення норм та правил поведінки.

Також негативним явищем є те, що Правила поведінки працівника суду в новій редакції від 24 грудня 2020 року викладені дуже лаконічно, а також зазначимо, відповідальність за остаточне рішення лягатиме на працівника.

Аналіз міжнародного досвіду щодо правової культури судових установ та формування цієї культури дозволив дійти висновку, що правова культура формується в процесі здійснення публічної влади суб'єктами владних повноважень і включає наступні елементи: знання правових норм, рівень правового мислення та професійної підготовки.

Єдиним недоліком проаналізованих історико-правових моментів стало те, що не існувало (чи не дійшли до сучасності) до 2005 року актів які б регулювали саме правову культуру апаратів суду в цілому. Про які ми будемо говорити в наступних розділах цього дослідження.

Таким чином, апарат суду - це важлива складова суду як державного органу, що здійснює організаційне забезпечення діяльності суддів, судів та судової влади в цілому, а також система штатних одиниць, наділених відповідними адміністративно-організаційними та розпорядчими повноваженнями згідно із затвердженою організаційною структурою, передбаченою чинним законодавством. Таким чином, ці та інші ознаки визначають специфічний зміст участі судової установи в адміністративно-

правових відносинах, що виникають у процесі її діяльності та взаємодії з іншими суб'єктами правовідносин.

Згідно з дослідженням, правова культура є важливим елементом розвитку правової системи України та гарантією її функціонування і розвитку. Для правової системи, що трансформується, важливим є вдосконалення та підвищення рівня правової культури, формування нової системи правових цінностей, норм і принципів, забезпечення захисту прав і свобод та законних інтересів громадян. Для оцінки рівня розвитку правової культури та правових систем слід використовувати такі критерії Суспільний прогрес як ступінь свободи природних прав, ступінь гарантованості державою свободи та захисту особистості, рівень розвитку правового регулювання, правової діяльності та правосвідомості. Таким чином, правова культура є важливим елементом розвитку правової системи і впливає на правосвідомість, право, правовідносини, правопорядок, правотворчу, правозастосовчу та інші види юридичної діяльності, їх якісні характеристики та цілісність.

Розвиток професійної культури державних службовців є важливим способом подолання формалізму та демонстрації професіоналізму в організації державної діяльності. Важливе значення в офіційній системі, яка формує професійну культуру державних службовців, має розвиток політичної культури. Становлення правової держави та розвиток вільного громадянського суспільства вимагають підвищення правової відповідальності держави, її інститутів та службовців у суспільному та державному житті, взаємної відповідальності держави та особи.

В Україні відбувається перерозподіл функцій державного управління та пошук оптимальної структури управління. Створення нової адміністративної системи нерозривно пов'язане з реформою державної служби, оскільки завдання і функції держави виконують державні службовці. Від них значною мірою залежить хід реформ, боротьба з корупцією та захист прав і свобод людини і громадянина, гарантованих Конституцією України.

Звичайно, в рамках цього дослідження неможливо розглянути всі аспекти етичної поведінки суддів та працівників апарату суду. Основне питання, яке залишається відкритим, - чи усвідомлюють самі представники судової влади важливість дотримання правил етичної поведінки. Однак, висока етична поведінка суддів та працівників апарату суду має забезпечити довіру всіх громадян та суспільства до судової системи, окремих судів та окремих суддів.

Наведений вище аналіз показує, що німецький досвід частково може бути застосований в Україні. Наприклад, існує низка справ, які наразі перебувають на розгляді в судах. Це справи, в яких суддя не вирішує спір між сторонами, не проводить слухання, а просто видає наказ заявнику. На нашу думку, розгляд таких справ суддею не є повністю виправданим. Передача судочинства до юрисдикції спеціальних судових розпорядників є економічно виправданою, по-перше, тому що це зменшує навантаження на суддів районного загального суду та забезпечує більш швидке вирішення судових справ, а по-друге, тому що утримання спеціальних судових розпорядників є значно дешевшим, ніж утримання такої ж кількості суддів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України. Прийнятий на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. № 254к. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. (Зі змін. та доп.).
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. // Відомості Верховної Ради України. 2016. №1402-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
3. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб від 23 лип. 1996 р. № 995_788. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_788
ангалорські принципи поведінки суддів, схвалені резолюцією 2006/23 Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 р. *Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства*, Київ, 2015. - 756 с.
5. Бойко І. Й. Органи влади і право в Галичині у складі Польського Королівства (1349-1569 рр.): монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 628 с.
6. Бойко І. Правовий статус вервних судів у Київській Русі. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2009. Вип. 49. С.26-33.
7. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К. : ВТФ Перун, 2007. 1736 с.
8. Василевич М.В. Становлення судової влади в Київській Русі. *Право та управління*. 2011. №1. С. 32-36.
9. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученка. Київ: Юридична думка, 2007. 992 с.
10. Ганзенко О. О. Формування правової культури особи в умовах розбудови правової держави Україна : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.01 / О. О. Ганзенко. - К.: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2003. - 16 с.
11. Гайдученко С. О. Організаційна культура у контексті публічного

- управління: монографія. Х.: «Друкарня Мадрид», 2016.344 с.
12. Греченко В. А., Гавриленко О. А. Київська Русь: державність, культура, право. Харків, 2000. URL: <http://ukrhist.at.ua/publ/37-1-0-292>.
 13. Гусарев С. Д., Тихомиров О. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності): навчальний посібник. Київ: Знання, 2005. 655 с.
 14. Дзюндзюк В. Б. Урахування особливостей організаційної культури в модернізації органів влади. *Теорія та практика державного управління* : зб. наук. пр. Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2019. Вип. 4 (27). С. 13 - 20.
 15. Євтушенко О. Н., Ємельянов В. М. Політико-правові засади Запорізької Січі. *Наукові праці. Чорноморського державного університету ім. П. Могили*. 2006. Вип. 41. Том 54. С. 117-123.
 16. Загальна теорія держави і права. за ред. акад. АПpH України, докт. юрид. наук, проф. В. В. Копейчикова. К.: Юрінком, 2017. С. 140.
 17. Керівник апарату суду: Вступ до професії. Кол. авторів. Серія «Управління судом». Книга 1. Електронне видання. Київ, 2013. 142 с.
 18. Ковальова С.Г. Судоустрій і судочинство на Українських землях Великого князівства Литовського : монографія. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. 200 с.
Кодекс суддівської етики, затверджений XI черговим З'їздом суддів України 22 лютого 2013 року URL:
 20. Коломоєць Т. О. Адміністративне право: навч.-метод. посіб. для студ. юрид. ф-ту. Запоріжжя, 2001. 208 с.
 21. Корпоративна культура: навч. посіб. за заг. ред. Г.Л. Хаєта. Київ: Центр, навчальної літератури, 2003. 403 с.
 22. Котюк В. О. Теорія права: курс лекцій. Київ: Вентурі, 1996. 208 с.
 23. Кульчицький В. С., Тищик Б. Й. Історія держави і права України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. 624 с.
 24. Левчук М.В. Сутність церковного суду в Київській Русі. *Держава і право*

- : зб. наук. праць. Серія: Юридичні і політичні науки. Вип. 40. Київ : ІІІ-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2008. С. 102-108.
25. Лемак В. В. Загальна теорія держави і права Ужгород, 2013. С. 217-218.
26. Липовська Н. А. Організаційна культура як фактор стабілізації державної служби. *Акт. пробл. держ. упр: зб. наук. пр.* Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2002. Вип. 3(9). С. 202 - 215.
- Максимов С. І. Правова культура як інтегральна характеристика правової системи. *Правова система України: проблеми і тенденції розвитку: матеріали наук.- практ. конф., 3 червня 2010 р, Харків / редкол.: Ю. П. Битяк та ін. Х.: НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування, 2010.С. 7-9.*
28. Мартянова С.М. Правові джерела та нормативно-правове забезпечення діяльності суддів Війська Запорозького Козацько-Гетьманської доби. *Митна справа.* 2011. № 1 (73). Ч. 2.
29. Мащук В. Ю. Адміністративні правовідносини в діяльності судів загальної юрисдикції. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* 2014. № 1. С. 212-220.
30. Меленко С. Г. Суд і процес у Давньоруській державі. *Незалежний суд гарантія захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина:* мат. Всеукр. наук.-практ. конференції, 30 травня 2009 року. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. С. 200-205.
31. Меліхова Ю. Суд і суддя в історичній реальності (від Київської Русі до сьогодення). *Вісник Академії правових наук.* 2011. № 1. С. 217-228.
32. Мельник М. Г. Управління діяльністю органів судової гілки державної влади як адміністративно правова категорія. *Вісник Скрія: Держава і право.* 2011. № 1. С. 142-145.
33. Мельничук Т. П. Етичні обов'язки публічних службовців як елемент професійного статусу: досвід європейських країн та його впровадження в Україні. *Право та державне управління.* 2019. № 1 (34) том 2. С. 182 - 187
34. Москвич Л. М. Становлення та розвиток судових систем. *Вісник Вищої ради юстиції*'. 2010. № 3. С. 73-81.

35. Ніканорова О. В. Адміністративно-правові відносини: ознаки та класифікація. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2014. Вип. 6. Ч. 1. Т. 2. С. 206-210.
36. Осика І. В. Правова культура у формуванні правової, соціальної держави: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. К., 2004. С. 10.
37. Організаційна культура як фактор мотивації персоналу підприємства. О.В. Харчишина. *Вісник ДАУ*. 2008. № 1. С. 226-235.
38. Охотницька Н. В. Становлення судової системи України (1991-2012 рр.): історико- правовий аспект: дис. канд. юрид. наук: 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Львів, 2016. 212 с.
- Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства: монографія /ред. Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк. Харків: Право, 2007. 248 с.
- Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / ред. кол. вид.: В. Я. Тацій та ін. Харків: Право, 2008-2010. Т. 1: Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України /за заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. 2008. 726 с.
41. Приймаченко Д., Ігонін Р. Співвідношення понять «організаційне забезпечення судів», «організаційне управління в судах» та «судове управління». *Слово Національної школи суддів України*. 2013. № 1 (2). С. 5766.
- Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування : наказ Національного агентства України з питань державної служби від 5 серпня 2016 р. № 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16> (дата звернення 15.10.2023).
43. Посібник помічника судді загального суду / під ред. І. М. Осика. Київ, 2010. 509 с.
- Подкопаєв С. Етичні засади суддівської поведінки: проблеми нормативного регулювання. *Юридичний журнал*. № 2. 2006.

Правила етичної поведінки державних службовців (досвід країн Європейського Союзу). URL: <http://eUinfocenter.rada.gov.ua> (дата звернення 15.10.2023).

46. Правила поведінки працівника суду, затверджені рішенням Ради суддів України від 6 лютого 2009 року № 33 URL : <http://court.gov.ua/userfiles/PravPovPracSudu.pdf>

Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / ред. кол. вид.: В. Я. Тацій (голова) та ін. Харків: Право, 2008-2010. Т. 1: Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / за заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. 2008. 726 с.

Рабінович П. Верховенство права (за матеріалами практики Страсбурзького Суду та Конституційного Суду України). *Вісник Академії правових наук України*. 2006. № 2 (45). С. 4-9.

49. Субботін В. М. Теорія держави і права: підручник / Субботін В. М., Філонов О. В., Тодоров І. Я. К.: Знання, 2015. 327 с.

Сидоренко Н. С. Культура державного управління як вид культури (субкультура): структурний аналіз. *Держава та регіони : наук. виробн. журн. - Сер. «Держ. упр.»*. 2009. № 4. С. 62 - 67.

Сутність та особливості історико-порівняльного методу правових досліджень М. Ковалевського. *Віче*. 2010. № 14. С.110-115.

Сердюк В. В. Верховний Суд України: Витоки, сучасність, перспективи: монографія. Київ: Істина, 2008. 304 с.

Ставлення громадян України до суспільних інститутів, електоральні орієнтації: результати соціологічного дослідження. URL:

Тацій Л. Етика судді та особливості її нормативної регламентації. *Вісник Національної академії правових наук*. № 1(76). 2014. С. 75-85.

Товмач А. С. Питання етики державних службовців. *Форум права*. 2015. №2. С. 159-162.

Харитоновна О. І. Адміністративно-правові відносини: концептуальні засади та правова природа: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Одеса, 2004. 36 с.

Чупринський Б.О. Формування професійної культури майбутніх юристів: філософсько-правове дослідження: автореф. Дис. канд. юрид. наук: 12.00.12 / Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2010. 20 с.

Шуба В. В. Адміністративно-правові відносини в діяльності органів прокуратури України: загальнотеоретичні аспекти: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Д.: ДДУВС, 2006. 200 с.

Яремін І. І. Аспекти етичних правил поведінки публічних службовців: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : ІФОЦППК, 2016. 68 с.

60. M. Jean-Jacques Kuster. Les greffiers\Rechtspfleger: incidences de la Convention europeenne des droits de l'homme sur ces metiers Les Acteurs Du Proces. Council of Europe Publishing, 1997 С. 85-92.

61. Peter Emilius Herzog. Civil Procedure in France Netherlands: Martinus Nijhoff, 1967. 659 с.

62. Loi № 65-1002 du novembre 1965 portant reforme des greffes des jurisdiction civiles et penales. Journal officiel de la Republique Francaise, 1965. С. 10660 - 10662.

63. Loi № 84-16 du 11 janvier 1984 portant dispositions statutaires relatives a la fonction publique de l'Etat.- Journal officiel de la Republique Francaise, 1984. С. 8742 -8747.